

Határon túli bemutatók

Bácsfeketehelyi képeslapok

Feketić, 2014. május 3.

Hajnaltól indulunk a vajdasági színjátszók találkozására. Mesebeli, ködbeborult tájon megyek Bandóért (Sereglei András), valahol Pécel és Isaszeg között. Olyan, mintha Középföldé elevenedett volna meg, itt-ott kibújít egy-egy romos hobbit-hajlék a ködből...

Odafelé úgy viselkedtünk, mint Hacsek és Sajó, vagy mint a Muppet show két öregje, akik már régen nem találkoztak. Bandó zsörtölődött, én, azt hiszem, egy kicsit provokáltam, közben pedig digitális analfabéta és bétának éreztem magam mellette. Róttuk a kilométereket, és közben szoktuk egymást huszongy (néhány) év távolságából.

Hamar átjutottunk a határon, Feketicsig (Feketić) végig autópályára vezet, így aztán időben ott voltunk a művelődési háznál. Enlékszem, amikor még piros zászlóval integro utépítők mellett vitt az út, néhány évvel ezelőtt.

Elindult a program időben. Profi szervezőcsapat, nyomtatott műsorfüzet, közben két regionális televízió is megjelent, érződik, hogy fontos esemény a találkozó. Házigazdánk, Varga Tamás elmondta az alapszabályokat és a fontos információkat a résztvevőknek. Kis színházi nézővé nevelés ez is, megtanuljuk, hogyan kell viselkedni a nézőtérben.

A csoportok sorban léptek fel a színpadra, nincs csúszás, sőt, a gördülékeny átzerelési idővel negyedórát, félórát is lecsiptek a programtervhez képest.

Ezen a napon Sereglei Andrással a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet és a Vajdasági Magyar Drámapedagógiai Társaság által szervezett VII. Gyermekszínházi Műhelytalálkozón jártunk, a vajdasági Feketićen, magyarul Bácsfeketehelyen. Drámapedagógiai központ és műhely, képzéshely, színhely, évek óta fent van a drámapedagógia térképén.

Műhelytalálkozónak hívták a napot, nem fesztiválnak, pláne nem versenyznek, s valóban, a szervezők nem csak arra fordították figyelmet, hogy mindenki kapjon ebédet, hanem arra is, hogy minden csoport részt tudjon venni a délutáni játékos foglalkozásokon. A résztvevők színes szalagokat kaptak, így válnak szét kiscsoportokra, és ismerkedtek egymással a színjátszók. A szakmai beszélgetés közben zengett az udvar a „Hosi-hótól”.

A csoportok közül sokat a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete vagy helyi kulturális egyesület működtet, de természetesen voltak általános iskolák, művelődési házak által fenntartott csoportok is a Vajdaság megannyi különös nevű településéről.

Következzék egy rövid seregszemle az előadásokról! Tizen-négyszáz produkciót láthattunk változatos műfajokban és színvonalon, de mindet nagy lelkesedéssel és jó szándékkal bemutatták. Volt irodalmi mű- és népmese-feldolgozás, ballada, mesejáték, internetről letöltött kabarétréfa, életjáték. Mint egy színes csokor, úgy került elélnk a 14 színjátszó csoport éves munkájának eredménye.

A szakmai beszélgetésen szó esett a darabválasztásról, a szereposztásról, a térszervezésről, a színjátszói totyorgásról, a zenék használatáról, a színpadi beszédéről, a rendező-pedagógusok feladatairól, a színjátszás és a közösségteremtés fontosságáról, és természetesen arról, hogy minden szakmai észrevétel ellenére nagyon fontos, hogy folytassák a csoportok és a pedagógusok a munkájukat, és jövőre is jöjjenek el Bácsfeketehelyre.

Elsőként a Tini-Actors lépett fel Kúlaról. Az előadás kettős keretjátékkal indult, majd hangos szóval megismerkedtünk egy süket király történetével, akinek hallását megmenti a ze-

neszó. A lelkes csapat örömmel játszott, az előadás a zenei betétek és a csönd használatában ügyeskedhetne még. A Réce-Ruca színikör Noszáról érkezett, *A kiskondás* meséjét adták elő, gyerekjátékkal indítva a történetet, szép képekben, jó dalokkal és remek hangulatban. A horgosi Pöttömszínpad az *Egyszer egy királyfi...* történetével készült, kissé összekeverve a színpadon a népies és a modern stílust. A Prométheusz színikör Zentagunarasról egy jól ismert vigjátéki jelenetet mutatott be, egy eladó lány és egy eladó autó félreértésen alapuló történetét. A Tizenhat színikör Adáról és Horgosról *A csókaleányok* című népmesét dolgozta fel, egységes szép értelmezést láthattunk, mely a mesét közelebb hozta a mai gyerekek világához. A magyarittabei kiscsoport meséje az egerkirály-választásról szólt, ahol megtudhattuk, hogy a macska ellen szövethető eger vezetője hogyan lesz saját pozíciójának áldozata. Adáról érkezett a Barapait csoport, akik házi olvasmányokat dolgoztak fel – másképpen. Egy képzeletbeli osztálytalálkozón elevenítették fel a gyerekek a régen olvasott „kötelezőket”, Molnár Ferentől Gion Nándorig. „Kár, hogy a valóságban nem minden történet végződik jól” – állapították meg az előadás végén, kicsit keserűen. A Hébe-hóba színjátszó csoport Muzslyáról érkezett, Mosonyi Aliz *Csipkerózsika*-ját adták elő, lelkesen tanulgatva a színjátszás alapjait. A helyi, bácsfeketehelyi Nevenincs színikör Békés Pál *A Félőrlény* című meseregényének feldolgozásával fontos és értékes játékot mutatott be felelmeikről. A Nemesmiliticsről érkezett csoport egy osztályjátékkal készült, melyben a tanárnő kárváriáját ismerhettük meg a hóbagollyal, a tanfelügyelővel és a lelkes, mindenre kész osztályával. A Táltos Színházi Csoport Gunarasról *Családi képeslapok* című előadásában sajátos látéképet tárt elélnk a felhőttek világaról. A muzslyai Csipet-Csapat Móra Ferenc *Kuckó király* című meséjét adta elő. Kasza Palkó története gyerekhadssereg-toborzással indult, és ezúttal a főhős nem lett áldozat a Tisza jegén. Fáy András *A varjú és a pávák* című darabját dolgozta fel egy szép és elgondolkodtató előadással a magyarittabei nagycsoport. A varjúfiút, aki pávává szeretett volna válni, végül mindkét állatfaj kivette magából. Végeztül egy muzslyai-nagybecskereki csoport, a Tiszta szívvel-lélekkel mutatta be *A halhatatlanságra vágó Bálint király* történetét. Ámyjátékkal, táncsal, szívvel, lélekkel keresték a választ a kérdésre, hogy végül is „mi a dolgunk a világban?” A szakmai értékelésen szinte valamennyi rendező részt vett. Látszott, hogy szükség van a találkozóra, segítséget kérni és kapni jöttek el a csoportok...

A fenti kérdésre, persze, folyamatosan keressük a választ... Ahogy jöttünk haza esőben, szélben, alig működő reflektorral, azt hiszem, én már tudtam a napi feleletet.

Körömi Gábor

Beregszászi gyermekszínházi találkozó

Beregszász, Illyés Gyula Nemzeti Színház, 2014. május 10.

Az idén Kárpátalján nagyon odafigyeltek a gyermekszínházszókra. A körülmények olyanok voltak, hogy mi, anyaországak csak ingykedhetünk. Az Illyés Gyula Nemzeti Színház volt a színhely, a megnyitón ott volt Kárpátalja egyetlen magyar tanmelyvű főiskolájának, a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Pedagógiai Főiskolának a főigazgatója, a beregszászi magyar konzul, a Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség vezetője és alkalmazottai...

A csoportok nem szaporodtak, inkább fogytak az elmúlt évhez képest. Érdemes izlelgetni a települések neveit, ahonnan érkeztek: Vári, (Mezővári) Beregújfalú, Gát, Nagymuzsaj, Battyú.

Összesen hat csoport – Bátyúból két csapat is érkezett. A darabválasztásról láthattunk egy történelmi játékot Munkács várának ostromáról, két Romhányi-nyelvezetet idéző mesejátékot – ezek bronz minősítést kaptak.

Úgy vélem, a gáti Zsoldos Anita nevét előbb utóbb meg fogjuk jegyezni. Tavaly jelentkezett először gyermekszínjátszó produkcióval, az idei játéka mérhetően erősebb, átgondoltabb, kidolgozottabb volt.

Bagu Géza az idén is két csoportot hozott a fesztiválra. Egy nagyon bájos Lúdas Matyi a „kicsik”, azaz a Gubancok előadásában, és a Thészeusz a Guriga Színpad megformálásában. Mindkét előadás tele ötlettel, étellel, vidámsággal. Kétségtelen, hogy Bagu Géza kiemelkedik a mezőnyből, de nem csak rendezéseivel. Persze az is fontos, hogy ilyenkor megmutatja, hogyan is kell ezt a műfajt csinálni, de talán fontosabb, hogy szervezőmunkájának köszönhetően már negyedik alkalommal lesz drámás képzés a nyári Kölcsey Pedagógus Akadémián, újra útjára indulhatott a gyermekszínjátszók fesztiválja Kárpátalján.

Az eredményhirdetés után a Pedagógusszövetség elnöke közölte a gyerekekkel, hogy minden résztvevő jutalmul egyhetes nyári tábort kap...

Egyszerűen minden szép, minden jó... De mégis volt valami feszült, valami hideg végig a levegőben. És kilátástalanságot tükröző felnőtt tekintetek. Tudnunk kell, hogy az ukrán pénz nagyjából a felét éri, mint néhány hónappal ezelőtt. A pedagógusok bére természetesen ugyanannyi maradt. Hogy lesz-e még jövőre is magyar pedagógus, aki magyar gyereket tanít Kárpátalján, netán még játszani is tanítja, ma teljességgel bizonytalan.

Kis Tibor

Dunamenti Tavasz Fesztivál, dunaszerdahelyi járási bemutató Somorja (SK), 2014. május 7.

Négy báb- és öt gyermekszínjátszó csoport mutatkozott be a Városi Művelődési Központ színpadán. Kicsit rideg volt a fogadtatás: a terem és a színpad nem igazán ideális méretű a gyerekek számára, hiányzott a műsorközlő, aki tájékoztatott volna bennünket az előadások címéről, a csoportokról. Valahogy nem éreztük a házigazdák jelenlétét, amiben nyilván szerepe volt annak is, hogy somorjai csapat nem nevezett a találkozóra. Pedig e nélkül aligha számíthattak a szervezők helyi közönségre. A rendezvény időpontja (szerda délelőtt) sem volt a legalkalmasabb arra, hogy a csoportokon kívül nézők is üljenek a nézőtéren. Így aztán a gyerekek egymásnak játszottak, ha egyáltalán megérkeztek már a helyszínre (elkülönült egymástól a bábosok blokkja és a színjátszók blokkja, ez utóbbiak eleve később érkeztek).

Szerencsére a gyerekek túltették magukat mindezen, és nagy játékkedvvel, és a legtöbb esetben magas színvonalon vettek részt a találkozón. Bár az előadások jelentős része továbbjutott a dunaszerdahelyi döntőre, azért azt fontos megjegyezni, hogy szinte mindegyiken van még mit dolgozni. Visszatérő dramaturgiai/rendezői probléma volt, hogy kicsit körülményesen, mesterkeltén vágat bele az elmesélendő történetbe. Ez abban jelentkezett, hogy amolyan ráhangoló bemelegítőként a „Mit játszunk? Játsszunk valamit! Játsszunk el egy mesét!” előjátékkal indítottak (Ugri-bugri, Icir-piciri), ami ügyetlen és szerencsétlen expozíció.

A bábosoknál sok szép rész megoldással talákoztam: az Ugri-Bugri Bábcsoporthoz a színes leplek használata (*Az öreg halász és a nagyanyó*, rendező Ágh Erzsébet) – esetükben azonban a szövegtudás terén jócskán van még mit pótolni. Az Icir-Piciri csoportnál a lopótök-fejű bábok, a napraforgók tetszetek nagyon (*Kemény kenyér*, rendező Farkas Márta) – de ők meg nehezen tudtak megbirkózni a meseadaptációknál mindig ott kísértő monotonitással (ismétlődések, vándorlások, a köz-

helyes zenehasználat). A Gézengúzok Bábcsoporthoz kiválóak voltak a holló-bábok és moztatóik (*Kacor király*, rendező Csörgei Tünde), a boszorkány, csak valahogy az nem derült ki, hogy miért választották ezt a mesét, benne a kissé hosszúra nyúlt vacsora-jelenettel, az aluszékonyágában is félelmet nem keltő címszereplővel. Talán a legtöbb erénye a Virgoncok *A kiskondás* című játékanak volt (rendező Csiffári Renata). Ez amolyan „bujócska” darab a játékos kedvű királykisasszony-nal (aki elől nem könnyű elbűjni!), segítőkész állatokkal (halacska, róka, madárkak, virág). A csoport igen ügyesen használta a szép pálcabábokat, igényesek voltak és jól működtek a maguk gyártotta díszletek, bátrak voltak a megszólalások.

Rövid szünet és a bábos rendező/pedagógusokkal folytatott értekelő megbeszélés után, a színjátszók folytatták a programot. A dunaszerdahelyi Fókusz Gyermekszínpad kezdett a *Mese, mese, meskete* című szerkesztett játékkal (rendező Jarabik Gabriella). Egy érdekes, több rétegű előadást láttam, ahol a képek, a mozgás legalább olyan fontosak voltak, mint a szövegek. Álom-dramaturgiát alkalmaztak, melyben az életre kelt játék-bábok társaságában kel útra az álmodó. A csoporton érződik, hogy sok háttér-tanulmányt folytatnak (tánc, akrobatika, ének, beszédtechnika stb.), amitől maga az előadás egy kicsit amolyan vizsgabemutatóvá vált, különösen a cirkusz jelenet nyúlt hosszabbra a kelletnél. A szakmai beszélgetésen aztán kiderült, hogy mennyire nehéz ellenállni a gyerekek (amúgy érthető) kívánságának, hogy mindent meg szeretnének mutatni, amit tanultak.

Ugyancsak kicsit esztrád jellege volt az Alistából érkezett Csip-Csip csoport *Nemzetközi Zenész Találkozó* című játékanak (rendező Takács Tímea). Az ötlet valóságos tábori élményen alapul. Jó lett volna, ha egy kicsit több idő és figyelem jutott volna a kidolgozására, annak eldöntésére, hogy ki milyen módon építi fel és viszi végig a figuráját. Vannak nagyon jól eltalált karakterek, például a francia hegedűs, a szlovák zongorista tüttükében, a furulyával párbajozók stb. De sajnálom, hogy sokszor félúton megállnak, vagy nem dolgozzák ki rendszeren a humoros helyzeteket. Sok minden félbemarad, vagy elbátortalanodik.

Nyárasdrol jött a Tekergők csoport, akik *Bolond falu* címmel mutattak egy feje tetejére állított világot Magyar Gaál Livia és Nagy Irén rendezésében. Egy hordó áll a játék középpontjában, ami egy önmagából kivetkőzött faluközösség kultikus tárgya lesz, szentté avatják, parancsainak vakon engedelmeskednek, körbetáncolják, gyűjtést rendeznek, hogy templomot építsenek köré stb. Az elhülyülés stációit egy idő után csak illusztratív módon látjuk tőlük, nem értett volna egy kicsit megritkítani az ötletrohamot, és az sem biztos, hogy egyes jeleneteknél mindenkinek külön kell megszólalnia vagy bejőnnie, mert ettől szétaprózódik, szétnyúlik az előadás.

A nap váratlan meglepetése volt számomra a vásáruji Virgoncok *Rege a csodaszarvasról* előadása Mózes Hajnalka rendezésében. Meglepetés, hiszen a ma már nehézkesnek és mesterkeltnek ható oratórikus irodalmi színpadi stílusban vezették elő Hunor és Magor legendáját. Bár náluk is előfordult, hogy a mesélők által – egyébként igen jó dinamikával és dikcióval – előadott történetet a színpadi játék csak illusztrálta, de végül is a színjátszók meg tudtak győzni az igazukról, arról, hogy tudják miért, és miért így adják elő ezt a magyarság mítosz-körébe tartozó történetet. Összjátékuk ereje különösen jól érvényesült a sámán-jelenetekben, a varázslásnál, a ráolvasásoknál. Kevésbé tetszett Mózes Hajnalka másik munkája, a *Didergő király* a Kabóca nevű kiscsoporttal. Itt még túlteng az illusztráció, igaz ők egy kezdő csapat, és – ahogy a szakmai beszélgetésen megtudtam – a darabra sem jutott még elég idő. Itt is nagyon fontos lenne, hogy a narráció és a színpadi történet közötti viszony túllépjen az egyszerű illusztráció szintjén, hogy keressék a reflektív, komplementer és kontraszt lehetőségeket. Mindez bármilyen bonyolultan is hangzik, a gyermeki fantázia számára magától értetődő lehet, ha utat nyitunk számára.

A találkozót követően igen hasznos szakmai beszélgetések zajlottak a pedagógusokkal, akik azt a nagyszerű missziót vállalják, hogy a kisebbségi létben nevelkedő gyermekek számára

teret nyitnak az anyanyelvi drámajátzás, egyáltalán a közös játék számára.

Regős János

Az országos fesztiválról

A megyei és regionális bemutatók alapján a felmenő rendszerű országos találkozó záró eseményére, a szegedi országos fesztiválra a következő csoportok kaptak meghívást (a fellépések sorrendjében):

PEGAZUS (Miskolc)

NYÍRBÁTORI DIÁKSZÍNPAD

NEM ART (Pápa)

MAGYARITTABELI NAGYCSOPORT (Újvidék, Szerbia)

KEREK ERDŐ (Lendva, Szlovénia)

PICIT NEM ART (Pápa)

CSEPREGI SZÍNJÁT SZÓK

KAKTUSZ GYERMEKSZÍNJÁT SZÓ CSOPORT (Budapest)

GUBANC SZÍNJÁT SZÓ CSOPORT (Budapest)

VÁNYAI MŰVÉSZETI CSOPORT

LAJTORJA CSOPORT (Szabadszállás)

JÉGTÖRŐK (Szeghalom)

SZÁLKA STÚDIÓ (Tatabánya)

BOLYAISOKK (Debrecen)

CSICSÓKA CSOPORT (Jánosi, Szlovákia)

TÚZTESTVÉREK (Veresegyház)

ALFÖLD GYERMEKSZÍN PAD (Debrecen)

DÉLIBÁB-SZÍNHÁZ – KICSIK (Komárom)

KÖBŐ – CSOPORT ECK (Pécs)

HUNCUTKÁK (Nagyvárad, Románia)

POGÁCSA AZ ARENÁBAN SZÍN KÖR (Budapest)

GRIMASZK (Szeged)

KÍSÉRLETI SZÍN PAD (Felsőszentiván)

GURIGA SZÍN PAD (Bátyú, Ukrajna)

Mesék hősekkel és hősek nélkül

XXIII. Weöres Sándor Országos Gyermekszíniját szó Fesztivál, Szeged

Máris magyarázkodással kezdem. Itt már nincs tétje a dolognak, csúszik ki a számon valami hasonló mondat az első fesztiválnapot záró, a csoportvezetőknek szóló szakmai beszélgetés elején, holott persze, hogy van, csak nem úgy, ahogy az ember elsőre gondolná. A szegedi fesztiválra érkezett előadások ugyanis már túl vannak a megyei és a regionális megmérettetéseken.

Aki a kétnapos szegedi eseménynek nem pusztán helyszínt, hanem többfunkciójú otthont adó Szent-Györgyi Albert Agóra Színháztermében és Informatóriumában végignézte a Magyarország mellett Szerbiából, Szlovéniából, Szlovákiából, Romániából és Ukrainából érkezett huszonnégy csoport előadását, az a sok ezer főt számláló magyar nyelvű gyermekszíniját szó szcena elmúlt évadának fontos, érdekes, minőségi produkcióit látta. Itt már nem minősíti az előadásokat szakemberekből álló zsűri: a „tét nélkülség” egyik üdvös mellékhatása volt, hogy a produkciók a versengésből következő stressztől mentesen, felszabadult örömmel tudtak megszólalni, kizárva ezzel a hasonlítás-méricskélés kényszerét, ugyanakkor némelyik előadás meghívása legalábbis kérdőjeleket hagyott bennem. Mindkét nap végén Láposi Terkával, a debreceni Vojtina Bábszínház művészeti vezetőjével közösen értékeltük és elemeztük a látottakat, adtunk hangot meghatódottságunknak vagy éppenséggel kételyeinknek.

Nem vagyok egészen biztos abban, hogy érdemes általános irányokat megállapítani, illetve lehet a gyermekszíniját szó mai trendjeiről kijelentéseket tenni egy ilyen alkalom után, azonban itt is, mint minden fesztiválon, a produkciók idővel elkezdtek egymással „beszélgetni”, viszonyok, sőt kemény viták alakultak ki közöttük. Például a választott alapanyagról, a vele ápoltság viszonyáról, a tér-, kellék- vagy zenahasználatról, de leginkább arról, hogy milyen témákat milyen színházi nyelven érdemes vagy szabad megközelíteni ebben az érzékeny életkorban. Mielőtt az egyes előadásokra, illetve a belőlük kialakított, szigorúan szubjektív csoportokra kitérnék, fontos megjegyezni, hogy egyrészt úgy tűnik, a gyermekszíniját szók számára (szerencsére) nincs tabutéma, másrészt, hogy a 6-15 év közötti korosztály és a velük foglalkozó elkötelezett pedagógusok képesek okos, komoly kérdéseket feltenni ahelyett, hogy előre borítékolható válaszokkal operálnának.

Az előadások több mint fele megírt, többnyire közismert alapanyagra támaszkodott, de egy-két kivételtől eltekintve a játszóknak-alkotóknak például keretjáték beiktatásával vagy az eredeti dramaturgia felbolygatásával sikerült olyan messzire távolodniuk a forrástól, hogy a játék végül megejtő közelségbe került önmagukhoz, azaz saját korukhoz, saját problémáikhoz, saját nyelvükhöz. A Miskolcra érkezett Pegazus csoport például *A Fekete kalóz szelleme* című előadásában a szokványosnak nevezhető XVII. századi kalóztörténetet kortárs elemekkel fűszerezi: a lányok szellemidéző házibulija olyan jól sikerül, hogy a címszereplő Fekete kalóz is megjelenik előttük, akinek a segítségével a négyszáz évvel ezelőtti hajófogalástól a kincs elrejtésén át a legénység zendüléséig sok izgalmas esemény is lejátszódik a színen. Valaskáné